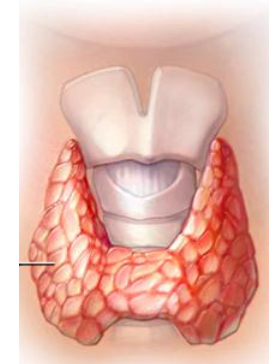

پرکاری تیروئید

نکاتی که باید در مورد تیروئید و بیماریهای آن بدانیم

پژوهشکده علوم غدد درون ریز و متابولیسم
دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

تیروئید چیست؟

تیروئید یک غده شبیه بال پروانه است که جلوی گردن و زیر سیب آدم قرار گرفته و هورمون تری یو تیرونین و تیروکسین تولید می کند. این هورمونها پس از ورود به جریان خون به بدن می گویند که تا با چه سرعتی کار کند و انرژی تولید نماید.

حقایق در باره پرکاری تیروئید

تیروئید افراد سالم به میزان کافی دو هورمون تیروکسین و تری یدو تیرونین می سازد که در اعمال مهم بدن اثر می گذارند. از جمله سوخت و ساز بدن را تنظیم می کنند و وزن بدن را کنترل می نمایند. اثرات اختصاصی این هورمون ها در قلب افزایش سرعت ضربان قلب است. پرکاری تیروئید حالتی است که باعث می شود مقدار زیادی هورمون تیروئید به بافت های بدن برسد. علل پرکاری غده تیروئید متعدد بوده اما علائم و نشانه های مشترکی دارند. به علت افزایش سوخت و ساز بدن بیمار احساس گرمای بیشتری نسبت به اطرافیان پیدا می کند. علیرغم اشتهای زیاد بیمار دچار کاهش وزن می شود. احساس خستگی، اختلال در خواب، لرزش دستها، نامنظم شدن و تند شدن ضربان قلب نیز ایجاد میشوند. این بیماران زودرنج بوده و به آسانی آشفته می شوند. در موارد شدید بیمار تنفس کوتاه، درد سینه و ضعف عضلات نیز دیده می شوند. استفراغ، خارش، نارسایی قلب، سکتة مغزی و یا حتی بیماری روانی از دیگر علائم نادر پرکاری غده تیروئید می باشند.

علل پرکاری تیروئید چیست؟

- ۱- گواتر منتشر سمی که به بیماری گریوز معروف بوده و نوعی بیماری خود ایمنی است.
- ۲- افزایش فعالیت یک یا چند گره یا ندول که به گره پرکار یا گواتر چند گره ای پرکار معروفند.
- ۳- التهاب غده تیروئید که تیروئیدیت نامیده می شود و باعث آزاد شدن هورمون تیروئید ذخیره در غده تیروئید و پرکاری تیروئید می شود که برای چند هفته تا چند ماه طول می کشد.
- ۴- مصرف بیش از حد مورد نیاز هورمون تیروئید.
- ۵- بعضی داروها مانند آمیودارون و محلول لوگل حاوی مقادیر زیادی ید می باشند که تیروئید برای تولید هورمون از آنها استفاده می کند. مصرف این داروها در بعضی افراد با ایجاد پرکاری غده تیروئید همراه است

علائم و نشانه های بالینی پرکاری غده تیروئید کدامند؟

- ۱- ضربان قلب بیشتر از ۱۰۰ در دقیقه
- ۲- افزایش خفیف فشار خون
- ۳- تحریک پذیر بودن
- ۴- افزایش تعریق و پوست مرطوب
- ۵- عدم تحمل به گرما
- ۶- ضعف عضلات در نواحی شانه، لگن و ران ها
- ۷- لرزش دستها
- ۸- کاهش وزن علیرغم اشتهای خوب
- ۹- ریزش مو
- ۱۰- جدا شدن ناخن از بستر
- ۱۱- نازک شدن پوست
- ۱۲- کشیده شدن پلک بالا به طرف بالا
- ۱۳- بیرون زدن چشمها از حدقه
- ۱۴- افزایش حرکات دستگاه گوارش
- ۱۵- کاهش تعداد دفعات قاعدگی و کاهش خونریزی ماهیانه در زنان
- ۱۶- بزرگ شدن پستان ها در مردان
- ۱۷- ضخیم شدن پوست در جلوی استخوان ساق پا
- ۱۸- بزرگی غده تیروئید یا گواتر

بیماری گریوز چیست؟

یک نوع بیماری خود ایمنی و شایع ترین علت پرکاری تیروئید است. سیستم ایمنی در بیماریهای خود ایمن مانند بیماری گریوز بافت های خود فرد را مورد حمله قرار می دهد. در بیماری گریوز تولید موادی بنام آنتی بادی باعث تحریک غده تیروئید و تولید بیش از حد هورمون تیروئید می شوند. میزان شیوع این بیماری در زنان ۵ تا ۱۰ برابر مردان است. سایر بیماریهای خود ایمنی مثل بیماری هاشیموتو، دیابت قندی، بیماریهای روماتیسمی و غیره نیز ممکن است با بیماری گریوز همراه باشند.

اگزوفتالمی چیست؟

پرکاری تیروئید باعث کشیده شدن پلک فوقانی به طرف بالاو خیره گی تگاه می گردد. بیرون زدگی کره یک یا هر دوچشم از حدقه اگزوفتالمی نامیده میشود. تورم و فلج عضلات کره چشم باعث دوبینی می شوند. در موارد خفیف درمان اختصاصی نیاز نبوده اما در موارد شدید که باعث تهدید بینایی میشود مراجعه به چشم پزشک و درمان های اختصاصی (تجویز کورتون یا عمل جراحی و غیره) ضروری می باشند.

انجام آزمایشهای تشخیصی برای پر کاری غده تیروئید:

توجه به اولین علائم و نشانه های بالینی پر کاری تیروئید می تواند احتمال وجود بیماری را مطرح نماید. تشخیص بیماری بر اساس موارد زیر استوار است:

۱- تاریخچه و معاینه بالینی بیمار ۲- اندازه گیری هورمونهای مربوط به عملکرد غده تیروئید در خون از جمله هورمون تیروتروپین (TSH) و تیروکسین (T4) و تری یدوتیرونین (T3) ۳- اندازه گیری آنتی بادیهای تحریک کننده غده تیروئید ۴- اسکن غده تیروئید

اندازه گیری هورمون TSH که از غده هیپوفیز ترشح میشود و باعث تحریک غده تیروئید می گردد و سطح هورمون های تیروئید را بطور ثابت تنظیم می کند اولین آزمایش در ارزیابی عملکرد تیروئید است. اگر سطح هورمون های تیروئید (T3, T4) در خون بالا باشند دلیل بر پرکاری غده تیروئید بوده که در این صورت سطح TSH خون پائین می آید.

پرکاری تیروئید چگونه درمان می شود؟

هدف از درمان، طبیعی کردن سطح هورمون های تیروئید در خون است. در بیمارانی که علت بیماری مصرف زیاد هورمون تیروئید باشد قطع و یا کاهش مقدار دارو لازم است. در التهاب تیروئید بیماری خود محدود شونده است و به درمان اختصاصی نیاز ندارد. در مورد بیماری گریوز، گواترهای تک گره ای و یا چند گره ای پرکار در مان شامل یکی از روشهای زیر است:

۱- داروهای ضد تیروئید خوراکی از جمله قرص متی مازول و یا قرص

پروپیل تیوراسیل که به مدت ۱۸ ماه تا دو سال تجویز می شوند. این داروها پس از ۸ تا ۱۲ هفته علائم و نشانه ای بیماری را کنترل می نمایند. بشورات پوستی، خارش، تب و دردهای مفصلی از عوارض شایع و بندرت التهاب کبد و کاهش گلبولهای سفید خون از عوارض نادر این دارو ها می باشند. در صورت بروز کهیر، خارش، تب بالا با گلو درد و زردی پوست این داروها باید قطع شده و به پزشک معالج خود مراجعه شود. مصرف طولانی مدت این داروها برای برخی از بیماران توصیه می شود.

۲- ید رادیو اکتیو که باعث از کار افتادن غده تیروئید و کوچک شدن

گواتر و گره های پرگار میشود. این ماده بطور عمد در غده تیروئید تجمع پیدا نموده و اشعه آن به سایر نقاط بدن آسیب نمی رساند. ید رادیو اکتیو بصورت خوراکی تجویز می شود در طی یک تا سه ماه اثر خود را بر غده تیروئید اعمال می کند. تجویز ید رادیو اکتیو در زنان ایجاد نازایی نمی کند. تجویز آن در زنان باردار ممنوع است و پس از تجویز توصیه می شود که حداقل به مدت ۶ ماه از باردار شدن خود داری نمایند. کم کاری دائمی تیروئید از اثرات مصرف ید رادیو اکتیو است که با مصرف قرص تیروئید قابل کنترل خواهد بود.

۳- جراحی: برداشتن تمام یا قسمتی از غده تیروئید درمان دائمی برای

پر کاری غده تیروئید محسوب می شود. این روش با عوارض مربوط به خود توام بوده و ممکن است باعث کم کاری دائمی تیروئید شود که با تجویز قرص تیروئید به آسانی قابل کنترل است. این روش درمانی معمولاً برای پر کاری غده تیروئید به علت گواترهای بزرگ و یا عدم پاسخ به داروهای خوراکی و یا ید رادیو اکتیو توصیه میشود. در نزد بیمارانیکه دچار عوارض شدید داروهای خوراکی می شوند و بنا به دلایلی تجویز ید رادیو اکتیو نیز در مورد آنان ممنوع است روش جراحی درمان جایگزین مناسبی می باشد.

۴- برای کنترل علائم عمومی بیماری پرکاری تیروئید از جمله طپش قلب، لرزش دستها، تعریق زیادو اضطراب می توان از داروهای مثل پروپرانولول یا آتنولول بطور موقتی استفاده نمود.

نکته قابل توجه اینکه:

بیشتر بیمارانی که برای پرکاری غده تیروئید درمان می شوند احتمال عود بیماری و یا کم کار شدن دائمی غده تیروئید در آنها وجود دارد لذا کنترل دائم توسط پزشک معالج ضروری است.